

МІНІМІЗАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

MINIMIZING CREDIT RISK MANAGEMENT SYSTEM OF FINANCIAL SECURITY BANK

Шаповал Л.П.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

Корніяш В.С., Пироженко О.І.

магістри,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

У статті проаналізовано стан фінансової безпеки банку. Досліджено кількісні та якісні показники кредитної діяльності ПАТ «КБ «ПриватБанк». Визначено рівень кредитного ризику банку та обґрунтовано його мінімізацію, використовуючи портфельний аналіз кредитних ризиків за видами кредитів на основі матричного підходу.

Ключові слова: фінансова безпека, кредитний ризик, матриця, портфельний аналіз, банк, менеджмент, кредитна діяльність.

В статье проанализировано состояние финансовой безопасности банка. Исследованы количественные и качественные показатели кредитной деятельности ПАО «КБ «ПриватБанк». Определен уровень кредитного риска банка и обоснована его минимизация, используя портфельный анализ кредитных рисков по видам кредитов на основе матричного подхода.

Ключевые слова: финансовая безопасность, кредитный риск, матрица, портфельный анализ, банк, менеджмент, кредитная деятельность.

The article analyzes the state of the financial security of the bank. Studied quantitative and qualitative indicators of credit activity of PJSC CB «PrivatBank». The level of credit risk the bank and reasonably minimize its use portfolio credit risk analysis of types of loans based on matrix approach.

Keywords: financial security, credit risk matrix, portfolio analysis, bank management, lending activities.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах економічної нестабільності спостерігається погіршення рівня фінансової безпеки комерційних банків України, головною причиною якого є ймовірність виникнення кредитного ризику. Вирішення даної проблеми можливе за рахунок мінімізації кредитних ризиків. Це передбачає поглиблений аналіз та пошук шляхів зменшення кредитного ризику, використовуючи адаптивні методи їх мінімізації. Отже, вирішення питання мінімізації кредитного ризику в системі менеджменту фінансової безпеки банку є актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Вагомий внесок у дослідження оцінки фінансової безпеки банку зробили такі вчені-економісти: В.Я. Вовк, Н.В. Зачосова, Є.О. Дробот, І.М. Якуб'як, К.С. Горячева, Д. Лобода

та ін. Разом із тим, незважаючи на різноплановість робіт названих фахівців, вирішення питання підвищення рівня фінансової безпеки комерційних банків в умовах постійно змінюваного макросередовища потребує подальшого доопрацювання з позиції використання методів управління кредитним ризиком.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті – проаналізувати стан фінансової безпеки банку, дослідити кількісні й якісні показники його кредитної діяльності та запропонувати напрями мінімізації кредитного ризику.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ефективність системи менеджменту фінансової безпеки комерційного банку залежить від якості та достовірності методів управління кредитним ризиком, до яких належать:

– уникнення ризику (відмова від ненадійних клієнтів);

– мінімізація рівня ризику (резервування коштів, розподіл, лімітування, створення систем гарантування);

– передача ризику (страхування, сек'юритизація, хеджування);

– утримання ризику (прийняття банком ризику у повному обсязі).

У сучасних умовах лідером на ринку кредитних послуг України є ПАТ «КБ «ПриватБанк», а отже, рівень його фінансової безпеки має суттєвий вплив на банківську систему країни в цілому.

Аналіз показників фінансової безпеки досліджуваного банку (табл. 1) свідчить про погіршення рівня фінансової безпеки ПАТ «КБ «ПриватБанк».

Виходячи з даних таблиці, найбільший вплив на рівень фінансової безпеки ПАТ «КБ «ПриватБанк» здійснюють проблемні кредити. Зростаюча тенденція проблемних кредитів може спричинити появу кредитного ризику в майбутньому.

Для оцінки кредитного ризику ПАТ «КБ «ПриватБанк» [7] було проведено якісний аналіз кредитного портфеля банку (табл. 2).

Якісний аналіз кредитного портфелю характеризує розширення кредитної діяльності банку протягом 2012–2015 рр. на 66,42%. При цьому слід зазначити про збільшення прострочених та знецінених кредитів на 147,76% та 638,92% відповідно. Це, своєю чергою, спричиняє зниження рівня фінансової безпеки банку в умовах виникнення кредитного ризику.

Результати розрахунку кредитного ризику ПАТ «КБ «ПриватБанк» протягом 2012–2015 рр. представлено на рис. 1.

Із даних рис. 1 бачимо, що протягом досліджуваного періоду кредитний ризик збільшився на

2,83 та перевищив нормативне значення. Збільшення кредитного ризику підтверджує погіршення якості кредитного портфеля та спричиняє негативний вплив на фінансову безпеку банку в цілому.

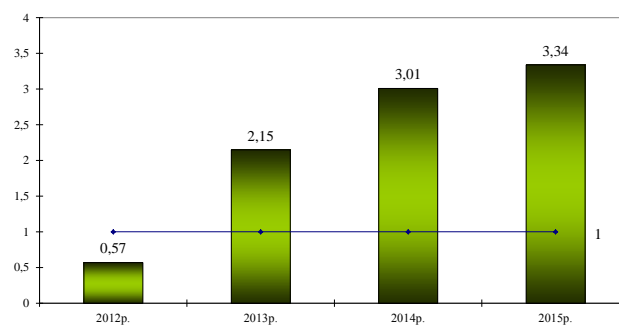

Рис. 1. Динаміка кредитного ризику ПАТ «КБ «ПриватБанк» протягом 2011–2015 рр.

Причинами даної ситуації є зниження платоспроможності позичальників в умовах економічної нестабільності та недостатня оцінка кредитоспроможності клієнтів узагалі.

У системі менеджменту фінансової безпеки банку доцільною є деталізація кредитного ризику за видами кредитів із метою його мінімізації. Такі можливості надає портфельний аналіз, який базується на матричному методі [4]. Матричний метод деталізує ступінь ризикованості кредитів залежно від темпів зростання обсягу кредитування та результату коефіцієнта відхилення рівня проблемної заборгованості. Це дає змогу побудувати матрицю конкурентного позиціонування кредитних ризиків за окремими видами кредитів.

Таблиця 1

Показники фінансової безпеки ПАТ «КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Норматив	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відх.
Рентабельність активів	Не нижче 1%	1,03	1	0,37	0,33	-1,03
Рівень проблемних кредитів	<5%	10,28	28,71	35,91	50,01	39,73
Загальна валютна позиція	< 30%	56,68	39,29	34,41	8,13	-48,55

Таблиця 2

Якісний аналіз кредитного портфеля ПАТ КБ «ПриватБанк»
протягом 2012–2015 рр., тис. грн.

Структура кредитів	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015/2012	
					Абс., тис. грн.	Відн., %
Не прострочені та не знецінені кредити	124671846	109938000	115828000	123011000	-1660846	-1,33
Прострочені, але не знецінені кредити	2220284	2552000	2458000	5501000	3280716	147,76
Кредити, визначені як індивідуально знецінені	12068574	41730000	62428000	89177000	77108426	638,92
Резерв під знецінення кредитів	25201540	20615000	21541000	28375000	3173460	12,59
Усього кредитів за мінусом резервів	113759164	133604000	159173000	189314000	75554836	66,42

Алгоритм портфельного аналізу кредитних ризиків на основі матричного методу представлено на рис. 2.

На основі розподілу кредитів ПАТ «КБ «ПриватБанк» за видами було визначено коефіцієнти, результати розрахунку яких представлено в табл. 3.

Використовуючи результати коефіцієнтів, було побудовано матрицю конкурентного позиціювання кредитних ризиків ПАТ «КБ «ПриватБанк» (рис. 3).

Виходячи з вищенаведеного, правомірно зробити такі висновки:

– найбільша кількість видів кредитів зосереджена в компромісній позиції ризикового кредитування, а саме кредитах малого й середнього підприємства, автокредитах та іпотеч-

них кредитах. Ці види кредитів є ризикованими, але перспективними з позиції нарощення кредитної діяльності;

– до зони консервативної позиції безпечного кредитування належать кредити юридичним особам та інші кредити. Зростання частки даних кредитів у структурі кредитного портфеля забезпечить його якість та зменшить рівень ризику;

– компромісна зона безпечного кредитування характеризується низьким рівнем ризику кредитів, до яких належать кредитні картки;

– до зони агресивної позиції ризикового кредитування належать споживчі кредити, які є найбільш ризиковими. Висока питома вага цих видів кредитів у кредитному портфелі банку

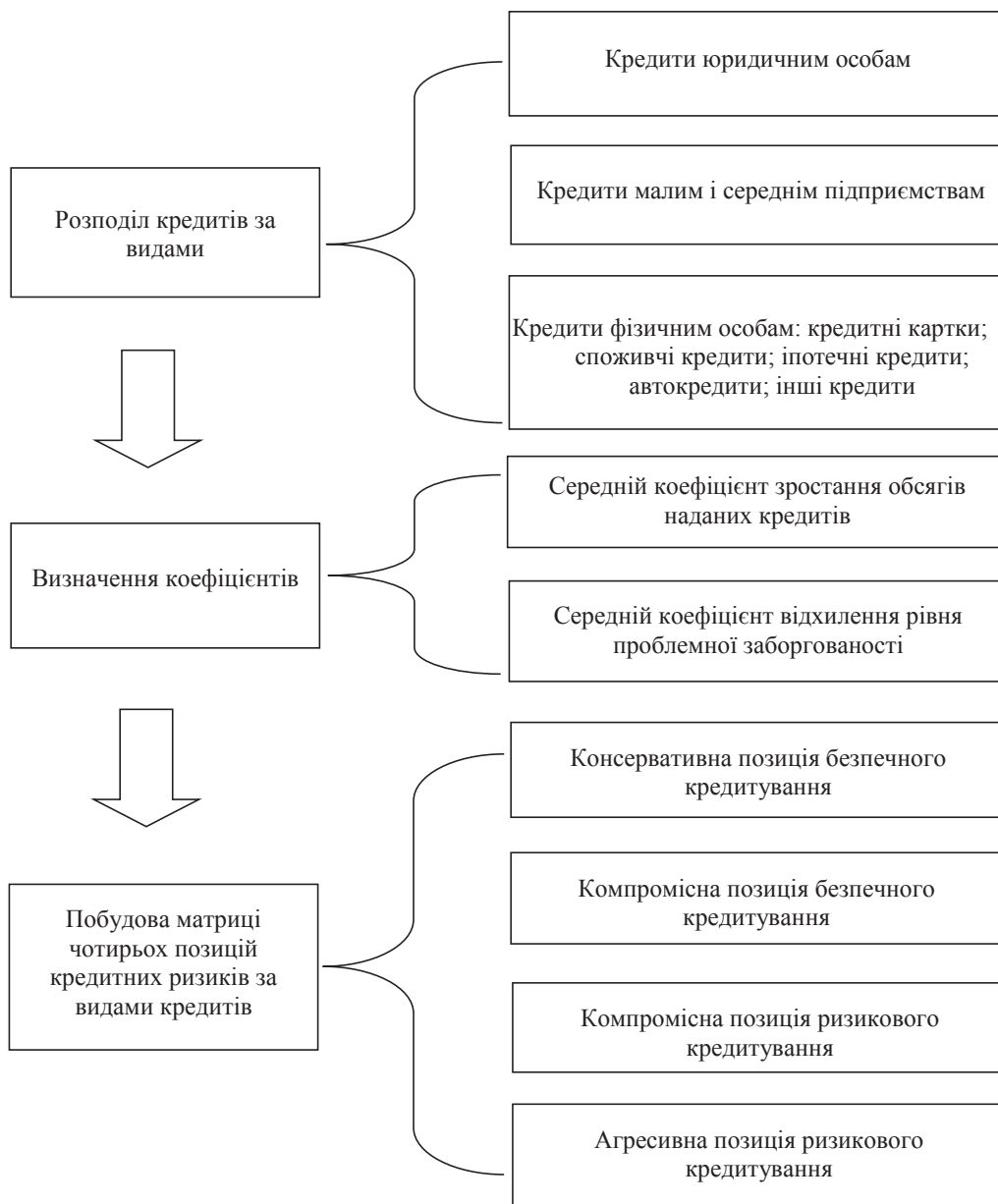

Рис. 2. Алгоритм портфельного аналізу кредитних ризиків за видами кредитів із використанням матричного підходу

буде супроводжуватися збільшенням кредитного ризику.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Запропонована матриця конкурентного позиціонування кредитних ризиків ПАТ «КБ «ПриватБанк» дасть змогу мінімізувати кредитний ризик у системі менеджменту фінансової безпеки банку. Також використання портфельного аналізу на основі матричного методу забезпечить банку підвищення якості кредитного портфелю за рахунок:

- зростання обсягів кредитування за кредитами юридичним особам, іншими кредитами та кредитними картками;
- встановлення контрольних лімітів зростання обсягів кредитування для кредитів малого та середнього підприємництва, іпотечних кредитів та автокредитів;
- визначення контрольних лімітів зростання обсягів споживчого кредитування та встановлення більш жорстких умов щодо кредитного забезпечення.

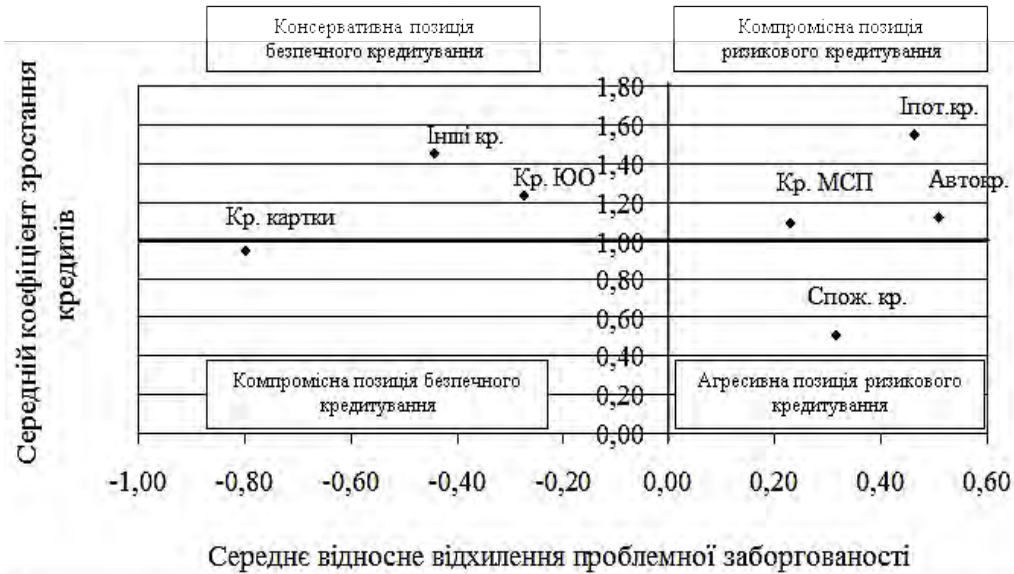

Рис. 3. Матриця конкурентного позиціонування кредитних ризиків за видами кредитів ПАТ «КБ «ПриватБанк»

Таблиця 3

Середні коефіцієнти зростання обсягів наданих кредитів та середні коефіцієнти відхилення рівня проблемної заборгованості ПАТ «КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Формула розрахунку	Кредити юридичним особам	Кредити мал. і сер. підпр.	Кредити фізичним особам				
				кредитні картки	іпотечні кредити	автокредити	споживчі кредити	інші кредити
Середні коефіцієнти відхилення рівня проблемної заборгованості	$K_{ВРПЗ} = \frac{ПВ_{ПЗ} - \overline{ПВ_{ПЗ}}}{\overline{ПВ_{ПЗ}}}$ <p>$ПВ_{ПЗ}$ – питома вага (рівень) проблемної заборгованості в кредитах певного виду; $\overline{ПВ_{ПЗ}}$ – середній рівень проблемної заборгованості в загальному обсязі наданих кредитів</p>	-0,27	0,23	-0,80	0,46	0,51	0,31	-0,44
Середні коефіцієнти зростання обсягів наданих кредитів	$K_{ЗК} = \frac{K_i}{K_{i-1}}$ <p>K_i – обсяг кредитів і-періоду; K_{i-1} – обсяг кредитів і-1 періоду</p>	1,23	1,09	0,95	1,55	1,13	0,51	1,44

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вовк В.Я. Кредитування і контроль: [навч. посіб.] / В.Я. Вовк, О.В. Хмеленко. – К.: Знання, 2008. – 463 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1081080641507/bankivska_sprava/kreditniy_rizik_skladova_bankivskih_rizikiv.
2. Горячева К.С. Формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Менеджер. – 2004. – № 2(28). – С. 96–103.
3. Дробот Є.О. Кредитні ризики та управління ними / Є.О. Дробот // Актуальні фінансово-економічні проблеми сучасного розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: conference.nuos.edu.ua.
4. Єпіфанов А.О. Управління ризиками базових банківських операцій: [монографія] / А.О. Єпіфанов, Т.А. Васильєва, С.М. Козьменко [та ін.]. – Суми: УАБС НБУ, 2012. – 283 с.
5. Зачосова Н.В. Особливості забезпечення фінансової безпеки комерційних банків в Україні / Н.В. Зачосова // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 4. – С. 74–78.
6. Лобода Д. Перспективи використання сек'юритизації комерційними банками України / Д. Лобода, К. Черкашина // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 361–367.
7. Офіційний сайт ПАТ «КБ «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/ua>.
8. Якуб'як І.М. Сучасні загрози фінансової безпеки комерційних банків України та методи їх управління / І.М. Якуб'як // Науковий огляд. – 2014. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naukajournal.org>.